

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm V. Si clericus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

tatum, Episcopus vel Legatus curabit executioni mandari.

Hic est sensus huius capituli secundum originalem lectionem apud B. Gregorium I. in registro lib. 7. epist. 74. quam ad Bonifacium scripsit Corsicæ defensorum, ac delegatum Sedis Romanæ.

SUMMARIUM.

1. Episcopus loci, & Apostolica Sedis Legatus in iurisdictione ordinaria concurrunt; Legatus autem suscipere causas subditorum non debet, nisi ob defectum Episcopi.
2. Iudex ordinarius v. g. Episcopus ut suspectus recusatus, si recusandi causa notoria sit, vel coram electis arbitris probata, debet dare delegatum partibus non suspectum, vel partes cogere, ut in arbitros compromittant, vel denique causam ad superiorem Archiepiscopum, vel Papam deferenda.
3. Arbitri iuris laudum seu sententiam à se dictam exequi non possunt, sed executio eius fieri debet à Iudice ordinario.
4. Delegatus Principis, v. g. Papæ ecclesiastico delegato potest per se sententiam suam executioni mandare.

NOTANDUM I. Episcopus loci, & Apostolica Sedis Legatus in iurisdictione ordinaria concurrunt, sed non debet Legatus causas subditorum suscipere, nisi ob defectum Episcopi, quia videlicet terminare negligit, vel quia recusatur, aut ab eo appellatur, ut colligitur ex hoc c. & habetur in Conc. Trid. Sess. 24. c. 2. de reform.

NOTANDUM II. Iudex etiam ordinarius, v. g. Episcopus ut suspectus recusari potest, quo casu, si recusandi causa notoria, vel coram arbitris communi consensu electis probata sit, iuxta c. speciali 6. de appellat. Iudex ordinarius superfedere debet, & vel delegatum ex consensu recusatorem deputare, vel partes cogere, ut in arbitros compromittant, vel denique causa ad Superiorem, videlicet Archiepiscopum aut Papam defe-

ratur, ut colligitur ex hoc c. & cit. c. speciali iuncta Gl. causa 11. q. 1. licet aliter hic doceat Abbas deceptus falsa huius capituli lectione.

NOTANDUM III. Arbitri iuris, qui à Iudice ordinario cum partium consensu statuuntur, laudum seu sententiam à se dictam exequi non possunt, quia solum constituti censentur ad pronuntiandum, ideoque pronuntiatione facta extinguitur omnis eorum potestas, executio autem sententiæ latæ ab ordinario Iudice fieri debet, ut colligitur ex hoc cap. Verum, quod Iudex delegatus ab Episcopo sententiam suam exequi, atque actorem in possessionem mittere possit, recte hic docet Gl. ver. ipsius, Abbas n. 37. Imola n. 2. contra Alexandrum n. 34. Felinum num. 5. Quare cum hæc res valde controuersa sit, ut videre est apud Menochium casu 74. idem attendendum est tum ad consuetudinem loci, tum ad verba commissionis, num contineant mandatum faciendi iustitiam &c. Sed de Principis, videlicet Papæ, ecclesiastico delegato dubitari non debet, quin sententiam suam exequi queat, c. pastoralis, §. præterea, de officio delegati.

CAPITVLVM V.

Si clericus.

PARAPHRASIS.

Clericus rem aliquam tanquam suam vel Ecclesiæ suæ repetit à laico possessore; sed laicus ait rem illam clerici aut Ecclesiæ non esse: quæritur, ad quem Iudicem hæc res deferenda sit. Respondit Alexander III. secundum iuris communis præscriptum ad secularem iudicem pertinere, quia actor forum rei sequi debet, licet in multis regionibus per consuetudinem aliud receptum sit.

SUMMARIUM.

1. Laicus à clerico conueniendus est coram seculari Iudice actione personali, & reali; nisi causa profana ad Ecclesiasticum

sticum deferantur ob defectum Iudicis secularis; vel causæ adhiereat qualitas, ob quam ad forum ecclesiasticum pertineat.

2. *Si qualitas fundans iurisdictionem Iudicis quæstioni principali intrinseca est, sufficit, si actor eam expressè vel implicitè alleget, ad hoc, vt Iudex ad causam principalem procedere possit.*
3. *Si autem talis qualitas non principaliter deducatur in iudicium, adeoque non sit causa intrinseca, sed accessoria, tunc prius saltem summarie, seu potius extraordinarie cognoscenda est.*

NOTANDVM Vn. Si clericus contra laicum agat personali aut reali actione, ad proprium eius Iudicem, videlicet secularem, causam deferre debet, vt etiam habetur in c. cum sit, hoc tit. & sumitur ex l. vlt. c. vbi in rem actio.

Excipe 1. Si consuetudine receptum sit, vt Iudices Ecclesiastici causas laicorum etiam profanas cognoscant, Et testatur Glossa hïc, quod Papa frequenter clerico conquirenti de laico etiam in causa profana rescriptum impertiatur.

Excipe 2. Nisi causæ profanæ ob defectum Iudicis secularis ad Ecclesiasticum deferantur, de quo infra in c. licet.

Excipe 3. Nisi causæ adhæreat qualitas, ob quam ad Iudicem ecclesiasticum pertinere possit. Exempli causa, si parochus agat contra laicum tanquam furem rei Ecclesiæ suæ, tunc qualitas hæc sacrilegij efficit, vt causa sit mixti fori, ideoque fundat etiam ecclesiastici Iudicis auctoritatem ac iurisdictionem, sicut docet Felinus hïc, n. 4. vbi ait, si in libello clerici agentis contra laicum tanquam possessorem rei ecclesiasticæ non allegetur vis, oppressio, aut furtum, remittenda est causa ad forum seculare. Neq; verum est, quod Abbas hïc ait, n. 12. ex eo solum, quod res, quæ ad Ecclesiam pertinebat, apud laicum reperiatur, præsumendam esse fraudem, potuit enim laicus rem tenere in feudum, vel vt emptam, vel vt bonâ fide præscriptam

(dummodò non sit sacrata) vt notauit Imola hïc col. vlt.

QVÆSTIO est, si qualitas aliqua fundet iurisdictionem iudicis, num sufficiat, vt eam actor expressè proponat, ad hoc, vt Iudex ad causam principalem procedere possit, an verò necesse sit, vt prius de qualitate saltem summarie, vel potius extrajudicialiter cognoscatur, si reus conuentus illam neget ad huius iudicis forum declinandum. Multa hïc docent Antonius, Imola, & alij, existimantes hanc ipsam Quæstionem in hoc capitulo examinari, quod verum non est, vt rectè notauit hïc Felinus, quare ex hoc cap. nullum pro hac quæstione argumentum desumi potest.

Resp. tamen I. Si qualitas fundans iurisdictionem Iudicis quæstioni principali intrinseca sit, sufficit, si actor eam expressè vel implicitè alleget. Exemplum iam posui: si clericus laicum accuset, quod ex Ecclesiâ aliquid furripuerit, & laicus neget, fundata est iurdictio Ecclesiastici iudicij; non enim laicus crimen negare potest in ordine ad declinandum forum huius Iudicis, cum hæc ipsa causa seu quæstio directè in iudicium deducatur, & super eâ inter actorem & reum lis contestanda sit. Ita docet Innocentius in c. ceterum, §. de iudic. Gl. in Clem. dispêdio. sam c. vsuris, Gaill lib. 1. obseru. 3. 1. ex quorû doctrinâ sumitur, quod dixi: si dubium de qualitate fundante iurisdictionem Iudicis principaliter in iudicium deducatur, non esse ante litem contestationem examinandum, cum super eo lis contestanda sit. Ceterum si postea in liti processu appareat, furtum sacrilegum commissum non esse, tum ab hoc iudicio reus absolui, & actor in expensas eodemdemnari debet, sicuti notat Innocentius in cit. c. cum sit.

Dico II. Si qualitas fundans iurisdictionem Iudicis non principaliter deducatur in iudicium, ideoque non sit controuersia intrinseca, sed accessoria, tunc prius saltem summarie, seu potius extraordinarie cognoscenda est, quàm ad causam principalem deueniatur. Ita docet Dominicus in c. 1. §. contra-hentes.

hentes, ibid. Francus n. 6. de iudicijs, Gaill l. c. Exemplum habes, si extraneus coram magistratu isto conueniatur super contractu venditionis, ille autem absolute neget se contraxisse, tunc hæc exceptio non subleuat illum, quia hæc causa principaliter in iudicium venit iuxta primam assertionem; si autem excipiat se contraxisse extra territorium, tum Iudex prius examinare debet, vbi contractum fuerit: cum enim hæc loci circumstantia directe non deducatur in iudicium, ideo antequam lis contestetur, seu iudicium incipiat, ea examinari debet, vt appareat, num Iudex ad causam principalem procedere possit, necne. Simile est, si quis aliquem vt clericum conueniat super debito pecuniario, is autem excipiat se clericum non esse. Eadem ratione docent Logici, quod proposita quaestione, an homo risibilis sit, præcognoscendum non sit, quale est subiecti, quia hoc in quaestione versatur, ideoque demonstrari, non præcognosci debet, sed proposita quaestione, cur homo risibilis sit, præcognosci debet qualitas subiecti, quia ea in quaestione supponitur, seu super eâ quaestio fundatur.

CAPITVLVM VI.

Ex transmissâ.

PARAPHRASIS.

Nobilis quidam Rudolphus tres milites Ecclesiæ Trecenti subiectos conuenire voluit coram Episcopo Trecenti super quadam possessione, sed Comes de Capra (seu vt alia lectio habet de Campis) prohibuit militibus sub fidelitatis obligatione, ne super feudali possessione, quam ab ipso haberent, coram Iudice ecclesiastico respondeant; nihilominus Episcopus Trecenti in eosdem tanquam contumaces excommunicationem promulgauit. Quamobrem ipsi Alexandro III. questi sunt. Is rescripsit ad Archiepiscopum Senonensem, vt inprimis milites ab excommunicatione absoluat, deinde iubeat contro-

siam inter milites & nobilem terminari per dominum feudi, sin autem is malitiosè differat, tum ipsemet Archiepiscopus tanquam Papæ delegatus definiat. Hic est verus sensus huius cap. sicuti legi potest in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. part. 47. vbi de potestate iudicum, c. vlt. textus autem capituli nostri vitiatu est, quamobrem Canonistæ variè legunt & intelligunt, suspicor causam errandi inde ortam, quia cum in veteri exemplari scriptum esset Ecclesiæ Tau, aliqui legerunt Tuæ, cum legendum esset Trecenti, nam ita in quibusdam exemplaribus reperiri restatur Alexander, tunc verò omnis sublata est difficultas.

S V M M A R I V M.

Quaestio feudalis inter clericum & laicum à domino feudi cognoscenda est; neq; eo inuito vasallus subicere se potest alieno Iudici, prorogando eius iurisdictionem.

NO T A N D V M I. Vasallus non potest super causâ feudali inuito domino subicere se Iudici alieno, prorogando iurisdictionem eius, sicut nec clericus absque Episcopi sui consensu coram alieno Iudice conueniri potest, c. significasti l. 8. hoc tit.

Pro huius intellecta aduertenda est doctrina Bartoli in l. n. 8. de noui operis nunciatione, quod interdum aliqui præcisè subiecti sint magistratui ratione nudi exercitij iurisdictionis, vt quia in loco domicilium habent, & tales in certâ controuersâ possunt se subicere alteri Iudici sub eodem principatu; interdum verò aliqui strictius subiecti sunt iurisdictioni propter specialem obedientiam, quam alteri veluti domino aut Prælati suo debent, quomodo Vasalli obligantur domino in pertinentibus ad feudum. Clerici præsertim beneficiari Episcopo suo, multò magis religiosi Prælati suo, & tales personæ non possunt se iurisdictioni alienæ subicere sine consensu proprii Iudicis.

NO T A N D V M II. Propter negligentiam vel malitiosam dilationem iudicis secularis